

Nye strømmålere og «skitten strøm»: Utsetter Glitre Energi Nett sine kunder for en pandemi – helt unødig?

Denne teksten ble først publisert på <http://einarflydal.com> den 13.09.2021

Virkeligheten er noen ganger så merkelig at vi har vanskelig for å fatte det:

Jeg var så vidt kommet fram til hytta på fredag da mobilen ringte. En fortvilet ung dame ville ha mitt råd: Glitre Energi Nett truer med å stenge strømmen på onsdag hvis hun ikke aksepterer å skifte den gamle strømmåleren ut med en ny. Og den tåler hun ikke.

Var det fleip eller fakta? For de fleste kan slike påstander virke som en dårlig spøk.

Glitre vil altså installere en ny måler, uten mikrobølgesenderen riktig nok, for hun som ringte, har fått fritak fra AMS. I praksis betyr det at nettselskapet fjerner eller deaktiverer senderen permanent. Men det er ikke nok for henne, for måleren lager likefullt «skitten strøm» – eller *transienter, ledningsbundet spenningsstøy og overharmoniske*, som det heter på fagspråket.

Hva kunne jeg hjelpe henne med? Det ble en lang samtale, og noen refleksjoner deretter. For tilfeldigvis hadde jeg med meg en forskningsrapport fra USAs mest kjente epidemiolog og medisiner på feltet, Samuel Milham. I artikkelen gir han godt belegg for at «skitten strøm» ikke bare får enkelte til å reagere akutt, men er en vesentlig årsak til flere av vår tids største helseproblemer. Han kaller dem for globale epidemier. Men de har kommet så gradvis at vi ikke har forstått sammenhengen.

Timoty Muiru, overvektig sjef på en øy som antakelig har strøm fra urensset dieselaggregat ...

I et større bilde er dermed spørsmålet: Effektiviserer Glitre Energi Nett driften på bekostning av folks helse? I økonomisk teori kalles det «å eksternalisere egne kostnader». Det er lønnsomt – for bedriften, men ikke for kundene.

Hun som ringte, hva er det som skjer med henne? Jo, hun får *rosacea* – blussende, brennende røde flekker i huden – og andre typiske el-overfølsomhetsplager nær dimmere, datautstyr, mobiltelefoner og andre kilder. Det skjer både hjemme, på jobb og på besøk hos andre. Det kan f.eks. hennes kolleger bevitne: «Jasså, har du vært i møterommet igjen?», sier de når hun ser ut som en tomat igjen.

Den nye måleren kan ikke slås av uten å ta strømmen i hele huset - og strøm er et nødvendighetsgode. Derfor kan hun ikke godta den. Hjemme holder hun kilder til skitten strøm på et minimum for å slippe helseplagene: Stikkontakter er trukket ut til alt som ikke er i bruk.

Hun var selvsagt fortvilet og forbannet: - Dette er jo et sjofelt overgrep mot meg og min helse, det er urettferdig, og det forteller meg alt om at det er makta som rår når forklaringer, brev og telefoner ikke hjelper! Alene har man jo ingen mulighet overfor disse nettselskapene! Men jeg har lært meg

noe underveis: Innføringen av AMS-målere har vist at vi er mange, og har gitt meg et helt nettverk av folk i samme situasjon. Før trodde jeg at jeg var alene om slike plager og holdt det skjult så godt jeg kunne, for andre lo jo bare av det. Men vi er mange. Og Glitre forsøker å tvinge på oss en måler vi blir syke av, én etter én.

Hva kunne jeg hjelpe henne med? Var hun bare en hysteriker som trengte å roes ned?

Ingen plikt til å skifte måler

For ordens skyld, aller først: Nettselskapene skylder på NVE, og forteller at de er pålagt å skifte målere. Det er slett ikke rett. Glitre har ingen plikt til å skifte måler hos dem som har fått fritak fra AMS. Det har NVE gjort entydig klart. Men både Glitre og andre nettselskap tvinger kundene til det likevel, med trussel om stengning av strømmen. De varsler tre ganger, slik de er pålagt, og så gir de beskjed om at de tar strømmen. Å vente på at anken av dommen i Halden, der 10 saksøkere tapte, skal behandles av lagmannsretten, vil de ikke. For snart er det vinter, og da kan de ikke lenger true med å strømstengning, for da går det på liv og helse løs. Derfor har de hastverk.

Det går an å forstå nettselskapene, når man ser saken fra deres synsvinkel: De er ikke vant til å bli motsagt av sine kunder, men vet selv best. - De aller fleste godtar jo å skifte måler uten videre, så da kan det jo ikke være skadelig!, er deres enkle logikk. Jobben de er pålagt av NVE, skulle for lengst vært ferdig, og de ønsker en ny og ensartet maskinpark med nye funksjoner, slik at de lettere kan bygge nye tjenester. (En detalj: Dessuten regner de nye målerne strømforbruket slik at man betaler mer når man bruker mye samtidig: etter effektforbruk. Og utfra hva jeg har sett i en analyse gjort i Frankrike, regner de nye målerne i form av firkantpulser i stedet for sinuskurver, noe som også øker regninga.) Så derfor pågår utrullingene fortsatt for fullt, både i husholdninger og i næringslokaler.

- Om det så fins et helseproblem, er det i så fall ikke vårt, men myndighetenes, sier nettselskapene. NVE gir dem ryggdekning og sier at helseproblemet ikke fins, for det har Strålevernet sagt, og truer nettselskapene med bøter om de ikke snart får avsluttet AMS-utrullingene. Og skitten strøm-argumentet godtar de ikke: For bransjen har jo drevet med strøm i generasjoner, «og skitten strøm har det alltid vært i strømmettet». - At skitten strøm skader folk og fe, har ingen påvist, sier de. De vet vel ikke lenger om NoU-utredningene på 1990-tallet der forskerne dokumenterte skadevirkninger på cellenivå, mens sammendragene føyset dem bort som «ikke sikre nok». – Uansett, heter det nå, er virkningene så små at de ikke er noe å ta hensyn til, heter det nå.

Dessuten har jo ikke nettselskapene krav på seg til å levere kundene «ren» strøm, og skittenstrømmen fra AMS-målerne er CE-merkede, og altså innenfor det normene tillater. Derfor er det ingen grunn til å vente på at disse hysterikerne skal roe seg, slik nettselskapene ser det. (Visste du forresten at normene ble gjort slakkere da de elektroniske transformatorene kom? De produserer nemlig så mye skitten strøm i lave og høye frekvenser at man snevret inn frekvensene som det testes på. Ellers ville det kreve skjerming og filtre og gjøre PCer, LED-pærer, dimmere, TVer osv. dyrere.)

Resultatet i det korte bildet er at en del folk får akutte helseplager av skittenstrømmen. Det langsiktige, som du straks får litt mer om, er altså pandemiene.

Mine råd

Hvilke råd kunne jeg gi til henne som ringte meg fredagskvelden? Jeg ga følgende:

1. Om du kan, så skaff deg en legeattest på at du har fortalt at du reagerer på skitten strøm, tar hensyn til det i dagliglivet, og derfor ikke kan ha en slik permanent kilde i huset. Det er nok

til at nettselskapet ditt bør innse at du har krav på fritak etter forskriften – ikke bare fra AMS, men fra ny måler, og at å installere en ny måler hos deg, er et overgrep mot din helse.

2. Om du tør ta den økonomiske risikoen, så gå sammen med andre som er i samme båt og har fått eller venter på stengningstrussel, og krev midlertidig forføyning fra tingretten. Vis til legeattesten og vitner du har på hvordan du selv reagerer nær skitten strøm, og legg ved boka «Smartmålerne, skitten strøm, pulser og helsa» (som du finner på min blogg) og en egenbeskrivelse av hvordan du reagerer. Tilby at saken kan trekkes eller forlikes etter at Halden-saken har vært behandlet i lagmannsretten – alt etter utfallet. For der vil prinsippet bli avgjort. Domstolen kan da gi nettselskapet beskjed om å holde igjen.

En midlertidig forføyning krever at du må følge opp seinere med en stevning. Rettssaken vil ganske sikkert komme opp først etter at Halden-saken har vært i lagmannsretten, og en din sak kan dermed avsluttes. (Sjekk med forsikringsselskapet der du har innboforsikringen om du får rettshjelp. Selv om det er ganske begrenset, kan det være mer enn nok til at du kan få advokathjelp til kravet om midlertidig forføyning.)

3. Ikke hal ut unødige! Det kalles obstruksjon, og svekker din sak. Du er pålagt etter loven å forsøke å medvirke til en god løsning, men det betyr ikke at du skal godta kompromisser. Det blir f.eks. ikke mindre skitten strøm av at måleren settes på ytterveggen utenfor huset.

4. «Naming and shaming!»: Prøv å finne en journalist som vil skrive om saken eller skriv korte leserinnlegg i lokalavisa. Nettselskapet bør spørres om hvordan det forholder seg til dokumentasjonen på helseskader som det har fått. Be om å få utlevert konsekvensanalysene for helse og miljø som skulle vært gjort!

5. Be nettselskapet om å komme med løsningen! Det skal ikke være din plikt, når nettselskapet godt kan velge å la den gamle måleren stå, finne en ny som ikke skaper skitten strøm (Joda, de produseres helt sikkert, eller kan lages.), eller sette inn et filter.

6. Det koster penger å kjempe, selv for det som burde være en opplagt sak. Husk at et reelt alternativ er å gi opp å sloss mot overmakten, la dem komme og skifte, og så får du heller deretter installere et strømfiltre mellom måleren og kursene for egen regning. Det koster en del, men lar seg gjøre og er effektivt. Så får du heller bite i deg tapet.

Bedre råd kunne jeg dessverre ikke gi. For bedre vern har ikke befolkningen mot slike helse- og overgrep fra nettselskapene og fra myndighetene: Anken i Halden-saken har ikke oppsettende virkning for andre enn saksøkerne. Den pålegger ikke NVE eller nettselskapene å stille all utrulling i bero i påvente av lagmannsrettens behandling. De kan selvsagt velge å vente, for behandlingen i lagmannsretten vil avklare det prinsipielle spørsmålet om helserisiko fra målernes mikrobølgesendere og fra skittenstrømmen bare er tøv – «åpenbart grunnløst» i lovens formulering. De blir ikke straffet av NVE om de venter, for de er jo ikke pliktige til å skifte målere der det er gitt fritak for AMS.

Personlig tror jeg at NVE og nettselskapene for lengst har forstått at helseplagene er reelle. Ikke minst Glitre, som har fått advarsler fra både kunder og spesialister i flere år. Men heller enn å ta hensyn til helseskadene de skaper, prioriterer nettselskapene å få AMS-prosjektet ferdig – for helsevirkningene er jo ikke deres sak: De «vasker sine hender», for Strålevernet (Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet) har jo gått god for at der ingen helsevirkninger kan være, og det er det jo mest behagelig for NVE og bransjen å holde seg til, uansett om det er rett eller ikke... For skal selskaper og etater overprøve fagetatene etter eget forgodtbefinnende? Det skulle tatt seg ut! Linjen

som bransjen har valgt, er ganske enkelt at bekymringen er helt unødig og basert på overtro og kunnskapsløshet. Og det norske samfunn skal jo være *kunnskapsbasert*. Det hører vi til stadighet.

Hva er kunnskapsstatus om hva skitten strøm gjør med biologien?

Som nevnt, hadde jeg tilfeldigvis tatt med meg en artikkel om skitten strøm til å lese fredagskvelden. Den er fra 2013, altså temmelig ny. Forfatteren, Samuel Milham, har i mer enn to generasjoner forsket på sammenhenger mellom helse og utbredelsen av elektrisitetsnett, og særlig på helsevirkningene av «skitten strøm». Hans forskning er solid en bauta. Hans resultater er ikke tilbakevist, bare forsøkt oversett eller diskvalifisert uten reelle argumenter.

På norsk heter artikkelen *Belegg for at skitten strøm forårsaker de verdensomspennende fedme- og diabetes-epidemiene* (Milham 2013). For de fleste hører en slik hypotese helt vill ut. Men Milham fører særdeles solid belegg for at helt siden Thomas Alva Edison tok i bruk de første dieselgeneratorene, som laget drøssevis med transienter, har skitten strøm skapt helseplager. Utbredelsen av astma, kreft, diabetes, ADHD og andre diagnoser fulgte med utbredelsen av strømnnett med mye skitten strøm hjemme og på arbeidsplassen. Og akutte virkninger og langtidsrisiko kan reduseres ved å redusere mengden skitten strøm med filtre, skjerming, eller ved å fjerne selve kilden. (- Sykelighetsøkningen skyldes selvsagt endret livsstil, f.eks. diett, tenker du sikkert. Milham går ikke inn på det i artikkelen, men det gjør Firstenberg i «Den usynlige regnbuen» (Firstenberg 2018). Han viser at dietten ikke er forklaringen.)

Milham gir en rekke eksempler med henvisning til mer detaljerte undersøkelser. Og han gir flere enkle og overbevisende belegg - fra global helsestatistikk så vel som fra enkeltundersøkelser ved en stor skole med svært mange krefttilfeller som fulgte hvor på skolen lærerne underviste. Ett år i jobb i de delene av skolen der var mye skitten strøm, var nok til å påvirke kreftprognosen vesentlig. Hans eksempler er så sterke at vi godt kan snakke om bevis. Det fører for langt å ta dem med her, men ett par som er artikkelens hovedtema, skal jeg nevne:

Milham tar for seg helsetilstanden på små øyer i Stillehavet og andre steder: De øysamfunnene der strømforsyningen er basert på dieselaggregater, har de høyeste forekomstene av sterkt overvektige, og de har mest diabetes. Der det er minst overvekt og minst diabetes, er det også minst strøm i hjemmene. Og hos amish-befolkningen i USA, menonittene som lever som på tidlig 1800-tallet, forekommer det ikke diabetes, overvekt eller autisme. De lever uten strøm.

I Norge har vi nok i utgangspunktet et ganske «rent» strømnnett – ut fra produsent. Men vi skitner det til underveis. Selv har jeg fjernet de kildene som var enklest: dimmerne og sparepærene i egen bolig. Og jeg leker med tanken om å sette inn et filter ved den nye måleren. Ikke fordi jeg reagerer, men fordi det må være lurt.

Glitre Energi Nett og de andre nettselskapene gjør det motsatte: De pusher akutte helseskader på folk som fortvilet forsøker å motsette seg dem – fordi de har erfaring med det. Glitre Energi Nett har vært kjent i flere år med helseproblemer med at helseproblemer fins, og vet nå at de er veldokumenterte, men har valgt ikke å ta hensyn til dem. Selskapet kunne ventet til etter dommen i lagmannsretten, eller latt være å plage disse kundene, for Glitre er jo ikke forpliktet til å installere nye målere der det er gitt fritak, og har jo derfor ikke press på seg fra NVE i disse sakene. Kanskje er det en prestisjesak? Eller frykt for å gi kunden rett?

Einar Flydal, den 13. september 2021

Referanser

Milham S., Evidence that dirty electricity is causing the worldwide epidemics of obesity and diabetes, *Electromagn Biol Med*, DOI: 10.3109/15268378.2013.783853

Firstenberg, A. Den usynlige regnbuen – Historien og elektrisiteten og livet, Z-forlag, 2018

Flydal, E. & Nordhagen, E. Smartmålerne, skitten strøm, pulser og helsa, Foreningen for EMF-reform, 2021

(For mer litteratur, søk på «skitten strøm» på <http://einarflydal.com>)